

na, Chraednie „in Undrim fluens aqua“ = Gradnica in Undra = Odra v sekovskem okrožji. — Ad In heringum Ingeringum okoli Knittelfelda „Ingeringbach“ = Ingernik od igo, nosljano ingo „jugum montis Metvedsdorf, „in vicinio castri Lichtenstein = Medvedova ves. — Pelsa, Pelissa Pelse od pelso = pleso, kar v rusčini pomenjuje jezero, mužo itd., dan današnji: „Maria am Moos zu Pöls“. Poznamlovanje „am Moos“ opominja na pleso. — Rute, „praedium in valle Gratzlup“ od ruta „Bergwiese“. — Sirnic major, večja Sernica v okrožji admontškem — Trigovle, lesovje pri Sekavi, menda Tribovlje. — Vrezen = Brezje. — Vischarn = Višarje. — Welisa, Welse dnešnje mestice „Oberwöls“ od Velesa boga črede, primeri: Velesovo na Kranjskem. Znamenita je pritiklina isa, sadaj sicer v slovenščini ni več navadna, al ujema se z pritiklinama isa in iha v osebnih imenih, na pr.: Jeriša in Jeriha, in iz iha je brez dvomde isa, ker h rad prestopa v s; primeri serbsko: dusi za duhi. — Zvedlobrado (vertex montis) = svetla brada.

Da bi se vendar kateri naših učenih Slovincov lotil sredo = večne zgodovine Slovincov! Upamo si, da g. Terstenjak nam bode razjasnil prazgodovino (Urgeschichte) Slovincov in jo peljal do razpada rimskega cesarstva. Al ne manj važna je zgodovina Slovincov od razdora rimskega cesarstva do Karla vélikega, kateri je samostalnost Slovincov poterl. Zanimivo bi bilo zvedeti, kako je s pomočjo svojih „Gaugrafov“ Slovence deloma ponemčil, deloma pa k izseljevanju prisilil. Gradiva bi se našlo v arhivih nemških samostanov: kakor v Admontu, Kremsmünster-u, pri sv. Petru v Sologradu, v Göttweih-u itd. zadosti. Posebno dosti gradiva za to dōbo slovenske zgodovine hranijo arhivi solo-gradskega škofa, dalje bamberškega, ker bamberški škofi so z nemškimi naseljenci napolnili vso labudsko dolino, dalje frižinski, sadaj v Monakovem (München) hranjeni.

Slovinci imajo toliko učenih mož na učiteljskih stolicah kakor slavnega pisatelja kanonika in prof. Dr. Robiča v Gradcu, dalje ne manj slavnega prof. Dr. Muršeca, učenega prof. J. Terdina v Reki; tudi imamo dosti slovenskih učenih mož v admontskem in š. pavlanskem samostanu, na bogoslovnem učelišču v Ljubljani itd.; kako veselo bi bilo, da bi kateri téh mož ob šolskih praznikih se podal v naznamljane mesta in tam izpisaval „dotične data in facta“, ktere bi se lahko deloma v „Novicah“, deloma pa v časopisih štajarskega in kranjskega historijskega društva razglaševale. Naj bi pač želja ta ne ostala le „pium desiderium!“

Ozir po domovini.

Tersački grad.

V lanskim „Novicah“ popisovaje Reko sem tudi tersački grad omenil, al le v malih črticah. Preimeniten se mi dozdeva, da ne bi ga častitim bravcom obširniše popisal. — 25. dan t. m. sem šel z nekim svojim prijateljem na Tersat, kjer so ravno praznik preblazene Device Marije z veliko slovesnostjo obhajali. Po dokončani popoldanski službi božji greva ogledovat grad, ki je v preteklih stoletjih zelo slovel; sozidali so ga še pred Kristusovim rojstvom Rimljani in ga imenovali „Tersacticum“. V srednjem veku so bili njega lastniki grofi Frankopanski, sedaj pa je njegov posestnik general Nougent (izgovarjaj Nužan).

Ko nama je čuvaj odperl dvorišne vrata, stopiva na dvoriše, ki je pred malo hišico, general Nougent-ovim stanovanjem. Prijazni hišnik nama je pokazal njegovo stanovanje. Tu ne opaziš nobenega lišpa, vse je le v priprostem vojaškem redu. Slavnega Nougent-a stanovanje so tri sobe: jedilnica, spavnica in pa tretja soba. Opazijo se v njih le naj potrebniše stvari: mize, stoli, nizka vojaška posteljica;

zidovje je pa okinčano z zelo lepimi podobami, da je malo takih. Občudoval sem posebno podobo Jakoba, ki, potovaje na ptuje in pod milim nebom spijoč, v sanjah po čudnih lastvicah angelje v nebo in z neba hodit vidi; potem podobe Nougent-ovih glasovitih prededov, rojenih v Irlandii; podobo nekega viteza, ki pridši iz križanske vojske svoj grad podert in svojega očeta mertvega najde, in še veliko drugih sila lepih podob.

Ko sem se vsega tega dosti nagledal, grem po lepem vertu med mladimi cipresami k podertinam starega tersaškega grada. Groza me je spreletela, ko pridemo med to zidovje, ki se vsem nevihtam vremena in zobu časa močno ustavlja; mislil sem si, kaj ne nekdanj tukaj bilo, kaj je sedaj!

Iz časov starih Rimljanov vzdiguje široki stolp svojo z raznim rastlinjem obrašeno glavo kviško; njegovo zidovje je terdo ko skala in skor nerazrušljivo. Drugo zidovje, ki je pa še precej razrušeno, je delo srednjega veka. Stopivšimu na zidovje se mi je pogled odperl, da je malo takih! Vidila se je cela Reka, jadransko morje do otokov, Učka in drugi istrijski hribi, sinje dinariške planine itd.; papirnica in grobniške gore so mi bili bližnji sosede.

Zdaj stopim iz zidovja, in čuvaj mi pokaže skrivno pot, ki pelje skozi goru na Luizino cesto; ta pot pa je zaperta, zrak v nji je zelo pokvarjen, sveče vgasnejo, in nevarno bi bilo noter iti. Vidi se dalje podzemeljsk hram, nekdanja ječa, kamor ni še nikdar luč dneva posvetila. Oh! strašna svedočba nekdanjih divjih časov! V skalo vsekana ječa je bila brez vrat; jetnike so od zgoraj doli v njo spuščali, in skozi ravno tisto luknjo so jim metali njihov vsakdanji kosček kruha in podajali posodico vode. — Ko so skozi skalo vrata vsekali, so našli človeške košice.

Nad tem hramom je napravil Nougent sv. Jožefu posvečeno kapelico, v kateri si je pripravil iz lepega kamna vsekane grob; na drugi strani kapelice počiva njegova žena. Pod kapelo pa v omenjenem hramu bodo ležali njegovi otroci; ena hči, ki mu je že umerla, počiva, dokler se ji grob ne pripravi, pred kapelo na vertu.

Pred kapelo sta dva stebra z latinskim napisom; spominka sta iz francozke vojske leta 1800; prinesel ju je Nougent z dovoljenjem cesarja Franca na svoj grad. — Nar bolj ogledovanja vredno je pa zbirka starih kamnov, orožja in lepih slik (podob). Vidi se rimski bogovi, slike dvéh rimskih cesarjev, velikanske, sila umetne slike mož in žen. Vidi se iz vsega tega, kako umetni so stari Rimljani bili. Vse to je večidel iz „Herkulana in Pompej“ — dvéh mest, ki ju je ogenj pljuvajoči Vesuv ob času vladarja Tita zasul.

Slavni Nougent stanuje malokdaj tukaj; pozimi biva v Benetkah, in le ob poletji prihaja včasih sem.

Ker Slovinci znamenito cerkev in božjo pot na Tersatu dobro poznajo, menim, da sem jim vstregel tudi s popisom tersaškega grada.

V Reki.

J. Bilc.

Smešnice — pa ne izmišljene.

* Da se konjederke rade pečajo z ozdravljanjem ljudi, je dovelj znano. Kako pa so zbrihtane v svoji „kunšti“, naj povém, kaj ena pri nas na Št. svetuje, kadar ima otrok božjast. En možk mora hlače sleči in pri ti priči morajo v tople hlače vtakniti božjastnega otroka, tako, da glava tje pride, kjer je bila popred rit; v tem se mora še z majeronovo štopo kaditi!! —

* Neki gospodar je mislil, da mu je kobila breja. Ko je že čas brejosti minul, kobila pa nič ni povergla in še dalj časa ne, gospodar pa je še zmiraj terdil, da kobila mora biti breja, mu je svetoval nekdo, naj kobili zadej detelje položi; kadar bo kobila ležala, bo žrebe prišlo detelje jest; takrat naj mu pa ujdno na glavo natakne, in dobil ga bo. — Bebec mu je res verjel, in deteljo tako po-